

Альгологічні дослідження в Одеському університеті (1965–2015). Становлення школи професора І.І. Погребняка

Кузнєцов В.О., Ткаченко Ф.П.

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова,
вул. Дворянська, 2, Одеса 65028, Україна
tvf@ukr.net

Надійшла до редакції 25.07.2021. Після доопрацювання 28.07.2021. Підписана до друку 29.07.2021.
Опублікована 22.09.2021

Реферат. Проаналізовано сучасний період розвитку альгологічних досліджень в Одеському університеті. Створення наукової школи під керівництвом професора І.І. Погребняка стало поштовхом до відновлення альгологічних досліджень у Чорному морі, його лиманах і деяких прісноводних водоймах півдня України. Дослідження охоплювали бентосні та планктонні угруповання водоростей, а також їхні окремі систематичні групи, зокрема синьозелені, діатомові, криптофітові, динофітові, зелені, червоні та бурі водорості. Приділялася увага можливому практичному використанню водоростей в екології, сільському господарстві та медицині. Дослідження І.І. Погребняка продовжили його учні – доктори біологічних наук Гусяков М.О., Маслов І.І., Ткаченко Ф.П. та десятки молодих учених, вже їхніх учнів.

К л ю ч о в і с л о в а : водорості, історія досліджень, Одеський університет

Вступ

Наукова школа – це неформальна високорозвинена референтна соціальна група науковців з авторитетним лідером на чолі, яка виникає в результаті творчої діяльності асоціації вчених у певній галузі науки, має свою оригінальну методику досліджень, педагогічну систему та існує, як мінімум, протягом двох поколінь науковців (Kuznetsov, 2007).

Кожна наукова школа має власну історію, проходить етап «передшколи», на підґрунті якої виникає певний науковий напрям, з'являється лідер і починає формуватися активний центр наукових досліджень, на базі якого зароджується нова наукова школа (Trass, 1976).

© Кузнєцов В.О., Ткаченко Ф.П., 2021

В умовах Одеси етап альгологічної наукової «передшколи» тривав майже століття. В дореволюційні часи часто відбувалася ротація вчених між різними навчальними закладами, тому альгологічні дослідження, розпочаті в Одеському університеті, як правило, продовжувалися в інших містах. Здобуті знання з альгології Чорного моря до початку ХХ ст. не були систематизовані та узагальнені. Умови для виникнення наукової альгологічної школи в Одесі створилися в 30-х роках ХХ ст. Вперше питання про систематичне всебічне вивчення водоростей поставив академік В.І. Липський. Він започаткував в Одеському університеті альгологічний науковий напрям, на базі якого в 70-х роках ХХ ст. сформувалася наукова альгологічна школа професора І.І. Погребняка.

Його автобіографічний нарис представлений нами в попередній статті (Kuznetsov, Tkachenko, 2020).

Погребняк Іван Іванович (1908–1982)

Науковий доробок вченого налічує близько 100 наукових праць. Він уперше висловив думку про те, що донна рослинність Чорного моря та суміжних водойм своїм походженням тісно пов'язана з флорою Сарматського та Меотичного басейнів. В останній період середземно-морського розвитку флора Чорного моря збагачується атлантичними мігрантами через Босфор. Вони витісняють вихідну флору сарматського (понтичного) типу. Таким чином відбувається становлення сучасної донної альгофлори Чорного моря (Kalugina-Gutnik, 1986).

Аспірантуру при кафедрі морфології і систематики рослин під керівництвом доцента І.І. Погребняка було відкрито в жовтні 1965 р. (Archives..., 1965). У липні 1966 р. вчений отримав ступінь доктора біологічних наук, а в грудні – звання професора кафедри систематики рослин (Archives, 1982). За роки існування аспірантури 10 українських та іноземних аспірантів завершили навчання з представленням дисертаційних робіт, але захистилися лише семеро, троє з них у подальшому стали докторами біологічних наук.

У жовтні 1965 р. Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти СРСР направило до аспірантури ОДУ імені І.І. Мечникова двох громадян з ОАР (з 1971 р. – Арабська Республіка Єгипет), які виявили бажання займатися альгологічними дослідженнями. Це Абдель Фаттах Халіфа Митваллі (Митваллі Абдельфаттах Халіфа) та Ель Імам Абду Ель Імам (Кобія Імам Абду Ельімам) (Abdel'gani Nur El'-Din Halil', 1974; Kobia Imam Abdu El'imat, 1970). Перший був зарахований на кафедру морфології та систематики рослин (науковий керівник доцент І.І. Погребняк, другий – на кафедру анатомії та фізіології рослин (науковий керівник професор Г.В. Ткаченко (Archives..., 1965). Г.В. Ткаченко був фахівцем у галузі фізіології вищих культурних рослин, тому альгологічна частина дисертації фактично виконувалася під керівництвом І.І. Погребняка. Обидва інозем-

них аспіранти у 1970 р. захистили дисертації на здобуття наукового ступеня кандидатів біологічних наук.

МИТВАЛЛІ Абдельфаттах Халіфа

У 1965 р. зарахований до аспірантури на кафедру систематики і морфології рослин. Після закінчення аспірантури захистив кандидатську дисертацію на тему: «Влияние солености воды на биологические, физиологические и биохимические особенности бурой водоросли *Cystoseira barbata* (Good. et Wood.) Ag. Одесского залива Черного моря» (Mitwalli, 1970). У роботі проаналізовано сезонні зміни та вплив солоності води на вміст альгінової кислоти й маніту у слані водорості на активність фотосинтезу та ферментів каталази та пероксидази. З'ясувалися бактеріцидні властивості екстрактів цистозіри.

КОБІА Імам Абду Ельімам

Виконав дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за темою: «Морфологическое и хемотаксономическое изучение цистозеры Черного моря» (Kobia, 1970). На підставі біохімічних досліджень було підтверджено, що в Чорному морі існують два види цистозіри: *Cystoseira barbata* (Good. et Wood.) Ag. та *C. bosporica* Sauv. Висловлено припущення, що цистозіра Одеського узбережжя та захищених від прибою місць Криму є самостійною формою *C. barbata* (Good. et Wood.) f. *hoppii* Ag., а *C. barbata* f. *flaccida* є гібридною формою між *C. barbata* та *C. bosporica*.

АБДЕЛЬГАНІ Нур Ель-Дін Халіль

Був зарахований до аспірантури у жовтні 1971 р. Він успішно завершив навчання, захистивши в 1974 р. дисертацію на тему: «Изучение особенностей развития и продуктивности цистозейры Черного моря» (Абдельгани, 1970). У роботі наведені результати порівняльного аналізу морфологічних ознак проростків, вегетативних і генеративних органів водоростей на різних етапах розвитку у різних умовах існування (узбережжя Одеси, Ялти, мис Мартьян, Григорівський лиман). Динаміка біомаси у районах досліджень. Уточнена внутрішньовидова таксономія *Cystoseira barbata* (Good. et Wood.) Ag.

Першим серед вітчизняних аспірантів професора І.І. Погребняка був В.В. Сівцов.

СИВЦОВ (Сівцов) Віктор Васильович (1942–1971)

Народився у м. Батумі в родині військовослужбовця. У 1960 р. вступив до Одеського сільськогосподарського інституту, але після 1-го курсу перевівся на біологічний факультет ОДУ, де в подальшому працював лаборантом кафедри морфології і систематики рослин. У 1967 р. був зарахований до аспірантури (Archives..., 1967), яку закінчив у 1970 р. з представленням кандидатської дисертації на тему: «Биохимические

критерии в систематике красных водорослей Черного моря» (Sivtsov, 1970b). У рецензії на роботу професор-біохімік А.Я. Розанов відмічав, що біохімічна інформація, використана в таксономічному аналізі червоних водоростей Чорного моря, розглянута у зв'язку з екологічними і біологічними особливостями таксонів. Уперше наведено дані про білковий склад і склад вільних амінокислот червоних водоростей (Archives..., 1970). Окрім двох тез аспірант підготував дві статті, які викликали інтерес альгологів і біохіміків (Sivtsov, 1970a; Sivtsov, Rutkovskij, 1970).

Після успішного захисту кандидатської дисертації В.В. Сивцов був запрошений на посаду завідувача лабораторії альгології Мурманського морського біологічного інституту АН СРСР, але невдовзі трагічно загинув (Archives..., 1970).

ОСТРОВЧУК Петро Петрович (1934)

Народився в с. Козятин (Вінницька обл.). Вступив на природниче відділення Бердичівського педінституту. У 1956 р. у зв'язку з розформуванням інституту був переведений на біологічний факультет ОДУ, який закінчив у 1959 р. з відзнакою. Працював на посадах лаборанта і молодшого наукового співробітника кафедри морфології та систематики рослин (Archives..., 1969).

У 1969 р. вступив до аспірантури ОДУ імені І.І. Мечникова за спеціальністю «Ботаніка». Ще до вступу і протягом навчання в аспірантурі надрукував декілька статей в різних наукових виданнях (Pogrebnyak, Ostrovchuk, 1972; та ін.) і тез конференцій. Завершив навчання в 1972 р., представивши кандидатську дисертацію на тему: «Донная растительность Каркинитского залива Черного моря» (Ostrovchuk, 1973). У роботі вперше в альгологічних дослідженнях використані фітоценологічні методи. Виділено та описано 37 асоціацій альгоценозів затоки, з'ясована їхня приуроченість до глибин та рельєфу дна. За результатами досліджень виявлено 145 видів макрофітів, з яких 57 уперше зафіксовані для Каркінітської затоки. Після закінчення аспірантури П.П. Островчук був зарахований до ОДУ на посаду молодшого наукового співробітника в Проблемну лабораторію, але за родинними обставинами переїхав до Миколаєва, де працював на сільськогосподарській дослідній станції. Альгологічними дослідженнями в подальшому не займався.

Основним предметом досліджень І.І. Погребняка протягом його наукової діяльності був макрофітобентос Чорного моря та прилеглих водойм, але у 1973 р. вчений започаткував новий напрям досліджень і запропонував своєму аспіранту М.О. Гусякову долучитися до вивчення діатомових водоростей Одеського узбережжя Чорного моря.

ГУСЛЯКОВ Микола Омелянович (1950–2004)

Народився в с. Стара Некрасівка (Ізмаїльський р-н, Одеська обл.) Після закінчення з відзнакою Білгород-Дністровського морського рибпромисло-

вого технікуму в 1968 р. вступив на біологічний факультет ОДУ імені І.І. Мечникова (Archives..., 1977). По закінченню навчання (1973) працював асистентом кафедри систематики та морфології рослин (Archives..., 2004) та вступив до аспірантури без відриву від виробництва (Archives..., 1973). У листопаді 1977 р. завершив навчання в аспірантурі з представленням дисертаційної роботи на тему: «Диатомовые водоросли обрастаний Одесского побережья Черного моря», яку захистив у 1978 р. (Guslyakov, 1978).

Під час досліджень М.О. Гусяков зафіксував в обростаннях на водоростях-макрофітах та твердих субстратах 173 види, різновиди та форми діатомових водоростей, які належали до двох класів, трьох порядків, 9 родин і 36 родів. Описав один новий для науки вид – *Gomphonema domniciae*, два види, нових для СРСР, 6 видів і різновидів уперше виявлені для Чорного моря. За допомогою трансмісійного електронного мікроскопу була уточнена структура стулок ряду видів діатомей. Показано розподіл діатомових водоростей в Одеській затоці в зв'язку з їхніми сезонними особливостями розвитку та впливу на них забруднення моря. Довів схожість видового складу діатомових водоростей в Одеській затоці й Каспійському морі. У 1980 р. М.О. Гусяков обраний на посаду доцента кафедри ботаніки (Archives..., 1980), а в 1982 р. затверджений у вченому званні доцента. У 1990 р. його переведено на посаду доцента новоствореної кафедри гідробіології та загальної екології та призначено виконуючим обов'язки завідувача з наступним затвердженням на цій посаді (Archives..., 2004).

Все своє життя М.О. Гусяков присвятив активній викладацькій роботі, керував науково-дослідницькими госпдоговірними та держбюджетними темами, організовував наукові екскурсії та експедиції на водойми регіону зі співробітниками кафедри, аспірантами та студентами (Professors..., 2005). У 1992 р. разом зі співавторами видав монографію: «Атлас диатомовых водорослей бентоса северо-западной части Черного моря и прилегающих водоемов» (Guslyakov et al., 1992), брав участь у написанні розділу «Мікрофітобентос» до національної доповіді України з біорізноманіття Чорного моря (Guslyakov, Nevrova, 1998). Результати наукових досліджень цього періоду вчений узагальнив у докторській дисертації на тему: «Діатомові водорості бентосу Чорного моря та суміжних водойм» (Guslyakov, 2002), яку успішно захистив у лютому 2003 р.

Він висунув власну гіпотезу про походження морфологічних структур у діатомових водоростей; виділив у флорі діатомових водоростей 14 зонально-географічних, 6 генетичних і 4 хронологічних комплекси; запропонував принципи класифікації родів *Cymbella* і *Cocconeis*; описав 16 нових для науки видів, один різновид і п'ять підродів, дві родини і два підпорядки. Здійснив таксономічні комбінації 21 виду і 7 різновидів, вперше для Чорного моря наведено 102 види, запропоновано виділення

нової екологічної групи організмів, які локалізуються у просторі між піщинками в зоні заплеску хвиль – мезопсамон (Guslyakov, 2005). Всього в його доробку 86 наукових робіт.

Під науковим керівництвом М.О. Гусякова захищено 5 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук: Нгуєн В.Т., Герасимюк В.П., Нєврова О.Л., Терєнько Г.В., Ковтун О.О. (О.Л. Нєврова вже захистила дисертацію на здобуття наукового ступення доктора біологічних наук).

Нгуєн Ван Тієн

У 1988 р. завершив дослідження і захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук на тему: «Морфология, биология и экология промысловых водорослей Вьетнама» (Nguyen Van Tien, 1988). Після захисту відбув на батьківщину.

Герасимюк Валерій Петрович (1959)

Народився в Одесі. В 1982 р. закінчив біологічний факультет Одеського державного університету імені І.І. Мечникова з відзнакою. У 1993 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук на тему: «Діатомові водорості бентосу Хаджибейського та Куяльницького лиманів (Північно-Західне Причорномор'я)» (Gerasimyuk, 1992). Працював на посаді доцента кафедри ботаніки ОНУ імені І.І. Мечникова, а з 2020 р. переведений на посаду доцента кафедри гідробіології та загальної екології. За сумісництвом працював старшим науковим співробітником фізико-хімічного інституту захисту навколишнього середовища і людини МОН і НАН України (серпень 2004 р. – грудень 2018 р.).

В його доробку близько 160 наукових робіт. Брав участь у написанні 4 колективних монографій (Guslyakov et al., 1992; Algae..., 2009; Vorisova et al., 2014; Gerasimyuk et al., 2020).

Нєврова Олена Леонідівна (1961)

Народилася в Севастополі. Закінчила біологічний факультет Одеського державного університету (ОДУ) імені І.І. Мечникова без відриву від виробництва в 1986 р. Була прикріплена до кафедри ботаніки, де проводила дослідження під керівництвом доцента М.О. Гусякова. Кандидатську дисертацію на тему: «Состав, распределение и динамика развития донных диатомовых водорослей в некоторых районах Черного моря» захистила в 1992 р., та докторську під назвою «Донные диатомовые водоросли (Bacillariophyta) Черного моря: разнообразие и структура таксоценов различных биотопов» – у лютому 2015 р. Нині працює провідним науковим співробітником відділу екології бентосу в ІнБПМ імені О.О. Ковалєвського (м. Севастополь). Має понад 100 наукових праць, серед яких вісім одноосібних (Nevrova, Petrov, 2008; Nevrova et al., 2015).

Теренько Галина Вікторівна (1974)

Народилася в Одесі. Закінчивши біологічний факультет ОНУ імені І.І. Мечникова, вступила до аспірантури на кафедру гідробіології та загальної екології. Дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук на тему: «Современное состояние прибрежного фитопланктона северо-западной части Черного моря и роль в нем динофитовых водорослей» захистила в 2004 р. (Terenko, 2004). Працювала на посадах: наукового співробітника Одеського відділення Інституту біології південних морів (2001–2007 рр.), доцента кафедри водних біоресурсів та аквакультури Одеського державного екологічного університету (2008–2009 рр.), старшого наукового співробітника Українського наукового центру екології моря (з 2009 р. до сьогодні). Написала близько 70 наукових праць, з них одна – колективна монографія (Algae of Ukraine..., 2009). Основні напрями дослідницької роботи відображені в наукових статтях Г.В. Теренько (Terenko, Terenko, 2009, 2012; Krakhmalnyi та ін., 2018; Krakhmalnyi, Terenko, 2019).

Ковтун Олег Олексійович (1965)

Народився в Одесі. Вступив на біологічний факультет ОДУ імені І.І. Мечникова в 1982 р., але після першого курсу був призваний до лав ВМФ СРСР, пізніше продовжив навчання в університеті (1983–1986).

Впродовж 1999–2001 рр. працював старшим лаборантом у Зоологічному музеї ОНУ, потім – асистентом кафедри гідробіології та загальної екології. В 2004 р. завідував гідробіологічною станцією ОНУ, та продовжував викладацьку діяльність старшим викладачем. Прикріпився до кафедри як здобувач і розпочав наукову діяльність під керівництвом М.О. Гусякова, досліджуючи Тілігульський лиман. У результаті вивчення фітобентосу водойми було виявлено 167 видів діатомових водоростей, з яких 66 – вперше для лиману. Описано новий для науки вид *Fallacia guslyakovi* Kovtun і один різновид – *Cocconeis scutellum* var. *tiligulicus* Kovtun. Підтверджено знахідки раніше виявлених тут 67 видів (69 видових і внутрішньовидових таксонів) водоростей-макрофітів. Показано вплив солоності, глибини, гранулометричного складу ґрунту на розподіл та біомасу мікрофітобентосу. У мезопсамоні Тілігульського лиману знайдено 59 таксонів діатомових водоростей.

У 2009 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук на тему: «Еколого-біологічна, морфологічна і таксономічна характеристика фітобентосу Тілігульського лиману» (Kovtun, 2008).

Всього ним видано більше 50 наукових праць з альгології, серед них одна монографія (Kovtun, 2012).

Ученицею М.О. Гусякова слід вважати також А.О. Снігіркову.

Снігірєва Анастасія Олександрівна (1981)

Народилася в Одесі. Закінчила біологічний факультет ОНУ імені І.І. Мечникова (2003), навчалася в аспірантурі на кафедрі гідробіології і загальної екології. Науковою роботою захопилася ще зі студентства, брала участь в екскурсіях і експедиціях кафедри. Дипломну роботу виконувала під керівництвом доцента О.О. Ковтуна. Науковим керівником в аспірантурі спершу був М.О. Гусяков, а після його трагічної загибелі – д.б.н., професор, член-кореспондент НАН України Б.Г. Александров. У 2015 р. А.О. Снігірєва захистила дисертацію на тему: «Особливості формування угруповання фітосамону північно-західної частини Чорного моря» за спеціальністю «Гідробіологія» (Snigirova, 2015). Нині працює завідувачем відділу екології крайових угруповань Інституту морської біології НАН України та старшим викладачем кафедри гідробіології і загальної екології ОНУ.

Одним з учнів професора І.І. Погребняка є професор Ф.П. Ткаченко.

ТКАЧЕНКО Федір Петрович (1949)

Народився в смт Веселинове (Миколаївська обл.). Закінчивши навчання на біологічному факультеті ОДУ імені І.І. Мечникова (1976), вступив до аспірантури на кафедрі ботаніки, яку закінчив у 1979 р. (Archives..., 1979). Перед ним було поставлене завдання: із залученням класичних та нових методів (біохімічного та ультраструктурного) уточнити систематичне положення чорноморських кладофор, а також оцінити їхню реакцію в процесі онтогенетичного розвитку на найбільш поширене нафтове забруднення водного середовища (Archives..., 1979). Цю роботу Ф.П. Ткаченко успішно виконав, а її результати стали основою кандидатської дисертації на тему: «Кладофори северо-западной части Черного моря и их значение в биологической оценке воды», яку він захистив у 1982 р. (Tkachenko, 1981).

З 1982 р. продовжив свою науково-викладацьку діяльність на посадах асистента, доцента, а потім і професора кафедри ботаніки ОНУ. В 1992 р. Ф.П. Ткаченко отримав звання доцента (Archives..., 1982). Ним були розгорнуті широкомасштабні дослідження альгофлори макроскопічних водоростей Чорного моря, його заток і прилеглих лиманів у північно-західному Причорномор'ї. Окрім систематики водоростей вченого цікавило питання індикаторної ролі водоростей, їхнє прикладне використання, історичні аспекти становлення чорноморської альгофлори. Всі ці багаторічні дослідження узагальнено в докторській дисертації під назвою «Макрофітобентос північно-західної частини Чорного моря (флора, розповсюдження, екологія, перспективи практичного використання)» (Tkachenko, 2007), яку вчений захистив у 2007 р.

Проведені дослідження дозволили встановити сучасний стан макрофітобентосу Чорного моря на фоні екологічних проблем цього майже

замкнутого морського басейну: деградації «філофорного поля Зернова», зростаючої евтрофікації, забруднення важкими металами, нафтопродуктами, детергентами, пластиком (Kostilov, Tkachenko, 2010). З'ясовано, що багато видів чорноморських водоростей виявляють імуномодельючі, антибактеріальні, гепатопротекторні, седативні, а також стимулюючі властивості по відношенню до сільськогосподарських рослин.

У 2011 р. отримав звання професора, та в 2014 р. став завідувачем кафедри ботаніки ОНУ імені І.І. Мечникова (Archives..., 1982).

Результати досліджень вченого відображені більш ніж у 200 наукових працях, він є автором 90 статей і розділів у чотирьох колективних монографіях (Zambriborshch et al., 1986; Tkachenko, 2004, 2011; Smintina et al., 2008; Kostilov et al., 2010; Tkachenko, Sardaryan, 2017; та ін.).

Під керівництвом професора Ф.П. Ткаченка пройшли підготовку четверо аспірантів, які закінчили аспірантуру з представленням дисертаційних робіт, одна з них була захищена (О.Б. Куцин).

Куцин Олена Борисівна (1974)

Народилася в Одесі. Після закінчення біологічного факультету ОДУ навчалася в аспірантурі (2001–2003). В 2004 р. захистила кандидатську дисертацію на тему: "Особливості функціонування водоростей-макрофітів Чорного моря в умовах забруднення водного середовища детергентами".

Працювала до 2010 р. старшим викладачем кафедри ботаніки ОНУ. Вивчала біохімічний склад (Кусун, Tkachenko, 2003, 2011) і фізіологічні особливості водоростей та вплив на них забруднення водного середовища детергентами (Кусун, Tkachenko, 2008). Опублікувала 20 наукових робіт.

У 2010 р. звільнилася за власним бажанням і перейшла у приватну фірму. Наукових праць після 2012 р. з альгології нами не знайдено.

Учнем професора І.І. Погребняка був також д.б.н. І.І. Маслов.

МАСЛОВ Іван Ігорович (1952–2016)

Народився в Ялті. Після закінчення школи працював препаратормом відділу дендрології Нікітського ботанічного саду та вступив на біологічний факультет ОДУ імені І.І. Мечникова без відриву від виробництва, який закінчив у 1975 р. Науковим керівником дипломної роботи І.І. Маслова «Изучение влияния условий среды на донную растительность побережья Ялты» був професор І.І. Погребняк (Maslov, 1985). Після закінчення університету І.І. Маслов почав професійно займатися альгологічними дослідженнями, і це стало справою всього його життя. В 1976 р. він перейшов до новоствореного в Нікітському саду відділу охорони природи, де працював старшим лаборантом, молодшим, старшим і провідним науковим співробітником, ставши в подальшому завідувачем відділу (Krajnyuk, Sarkina, 2017).

Після завершення аспірантури при Никітському ботанічному саду в 1985 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Донная растительность Южного берега Крыма, ее рациональное использование и охрана» (Maslov, 1985), а в 2006 р. – докторську на тему: «Морской фитобентос Крымского побережья» (Maslov, 2004). Ним вперше був визначений видовий склад і отримані кадастри фітобентосу для 14 аквальних комплексів природно-заповідних об'єктів Криму в статусі пам'яток природи, виявлені нові види водоростей-макрофітів для всіх флористичних районів Кримського узбережжя Чорного моря, 22 нових види для Азовського моря та 33 види для оз. Сиваш. Виявлені закономірності розподілу видів за флористичними районами з урахуванням їхньої систематичної належності, тривалості вегетації, сапробності та ступеня рідкості. Був розроблений і застосований векторно-матричний метод для опису макрофітобентосу.

Науковий доробок І.І. Маслова включає близько 200 робіт, серед яких декілька колективних монографій (Andryuschenko et al., 2005; Kostyushin et al., 2005; Andrienko et al., 2012). Він брав активну участь у створенні Червоної книги України, написавши у співавторстві близько 30 статей (Red Book of Ukraine, 2009).

Під його керівництвом захищені дві кандидатські дисертації за спеціальністю «Ботаніка».

І.І. Маслов був членом редколегії журналів «Альгологія» та «International Journal on Algae», редакційно-видавничої ради «Бюллетеня Никитского ботанического сада», «Трудов Никитского ботанического сада», засновником видання «Научные записки природного заповедника «Мыс Мартыан», членом Європейського союзу охорони узбереж (EUSS) (To the memory of I.I. Maslov, 2016).

Вважаємо ученицею професора І.І. Погребняка також старшого наукового співробітника Одеського відділення Інституту біології південних морів Т.І. Єременко (Погребняк) – його доньку. Зі шкільного віку вона супроводжувала батька в його наукових екскурсіях та експедиціях з вивчення макрофітів узбережжя Чорного моря і прилеглих лиманів. Він був для неї головним помічником і порадиником, консультантом, співавтором, а також рецензентом і опонентом.

ЄРЕМЕНКО Тетяна Іванівна (1941–2013)

Народилася в Одесі. З 1963 р. навчалася на біологічному факультеті ОДУ, отримала диплом з відзнакою і вступила до аспірантури Одеське відділення Інституту південних морів імені О.О. Ковалевського (науковий керівник професор К.О. Виноградов). Після її закінчення працювала молодшим науковим співробітником відділу екологічної біогеографії того ж закладу (Archives..., 2000).

У 1968 р. успішно захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук на тему: «Закономерности распределения видового состава и биомассы макрофитов северо-западной части Черного моря» (Eremenko, 1967a, b). У роботі велика увага приділялася використанню фітоценологічних методів дослідження, були встановлені закономірності просторового розподілу видового складу макрофітів (горизонтального і вертикального), їхньої якісної та кількісної сезонної динаміки. Т.І. Єременко викладала в Одеському державному гідрометеорологічному інституті та читала спецкурс «Альгологія» для студентів ОДУ. Велику увагу приділяла вивченню структури та динаміки фітоценозів на північно-західному шельфі Чорного моря в умовах антропогенного впливу, оцінюванню антропогенних змін рослинності та їхніх кількісних параметрів.

Таким чином, наукова альгологічна школа професора І.І. Погребняка розпочала своє формування в 1966 р. і донині успішно розвивається, готуючи спеціалістів-альгологів. Напрямами її досліджень є флористичний, екологічний, фітоценологічний та прикладний.

За період існування школи підготовлено 16 кандидатів біологічних наук, з них 4 – іноземці. Четверо випускників школи захистили дисертації на здобуття наукового ступеня доктора біологічних наук (М.О. Гусяков, І.І. Маслов, Ф.П. Ткаченко, О.Л. Неврова) і мають вже своїх послідовників.

Майже всі члени наукової школи протягом усього свого життя підтримують тісні особисті та наукові зв'язки. Ми нарахували понад 150 наукових статей, написаних ученими різних поколінь цієї школи.

За вивчений період відбулася зміна лідерів школи (професори І.І. Погребняк, М.О. Гусяков, Ф.П. Ткаченко). Нині школа успішно розвивається.

Список літератури

- Abdel'gani Nur El'-Din Halil'. 1974. *Study of the peculiarities of development and productivity of Black Sea Cystoseira* : Dr. Sci. (Biol.) Thesis. Odessa. 156 p. [Абдельгани Нур Эль-Дин Халиль. 1974. *Изучение особенностей развития и продуктивности цистозейры Черного моря*: Дис. ... канд. биол. наук: Одесса. 156 с.].
- Algae of Ukraine: diversity, nomenclature, taxonomy, ecology and geography*. 2009. Tsarenko P.M., Wasser S.P., Nevo E. Vol. 2. Ruggell: Gantner Verlag K.-G. 414 p.
- Andrienko T.L., Antosya T.M., Boyko T.O. et al. 2012. *Phytodiversity of reserves and national natural parks of Ukraine*. Part 1. Kyiv: Fitosotsiotsentr. 406 p. [Андрієнко Т.Л., Антося Т.М., Бойко Т.О. та ін. 2012. *Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України*. Ч. 1. Київ: Фітосоціоцентр. 406 с.].
- Andryuschenko Yu.A., Bagrikova N.A., Dovgal I.V. et al. 2005. *The nature of the Sivash region and human influence on it (state of study, bibliography)*. Kyiv: Wetlands Intern. 232 p.

- [Андрющенко Ю.А., Багрикова Н.А., Довгаль И.В. и др. 2005. *Природа Сиваишского региона и влияние на нее человека (состояние изученности, библиография)*. Киев: Wetlands Intern. 232 с.].
- Archiv family of G.J. Potapenko*. 1954. Sertificate 8-AP N 0045524 from 24.07.1954 MIA USSR. [Архів родини Г.Й. Потапенка. 1954. Справка 8-АП №0045524 видана 24.07.1954 МВД СССР].
- Archives ONU*. 1965. Order N 2066 from 30.10.1965. [Архів ОНУ. 1965. Наказ № 2066 від 30.10.1965].
- Archives ONU*. 1967. Order N 1341 from 07.07.1967. [Архів ОНУ. 1967. Наказ № 1341 від 07.07.1967].
- Archives ONU*. 1969. Order N 1730 from 03.09.1969. [Архів ОНУ. 1969. Наказ № 1730 від 03.09.1969].
- Archives ONU*. 1970. Personal files of graduate students. V.V. Sivcov (15.07.1967–15.06.1970). [Архів ОНУ. 1970. Особові справи аспірантів. В.В. Сивцов. (15.07.1967–15.06.1970)].
- Archives ONU*. 1972. Personal files of graduate students. P.P. Ostrovchuk (25.09.1969–25.10.1972). [Архів ОНУ. 1972. Особові справи аспірантів. П.П. Островчук (25.09.1969–25.10.1972)].
- Archives ONU*. 1973. Order N 2035 from 12.11.1973. [Архів ОНУ. 1973. Наказ № 2035 від 12.11.1973].
- Archives ONU*. 1977. Personal files of graduate students. M.O. Guslyakov (01.11.1973–01.11.1977). [Архів ОНУ. 1977. Особові справи аспірантів. М.О. Гусяков (01.11.1973–01.11.1977)].
- Archives ONU*. 1979. Order N 2120 from 14.12.1979. [Архів ОНУ. 1979. Наказ № 2120 від 14.12.1979].
- Archives ONU*. 1979. Personal files of graduate students. F.P. Tkachenko (15.10.1976–10.12.1979). [Архів ОНУ. 1979. Особові справи аспірантів. Ф.П. Ткаченко (15.10.1976–10.12.1979)].
- Archives ONU*. 1980. Order N 235 from 08.02.1980. [Архів ОНУ. 1980. Наказ № 235 від 08.02.1980].
- Archives ONU*. 1982. Personal files of the teaching staff. F.P. Tkachenko (01.09.1982). [Архів ОНУ. 1982. Особові справи проф.-викл. складу. Ф.П. Ткаченко (01.09.1982)].
- Archives ONU*. 1982. Personal files of the teaching staff. I.I. Pogrebnyak (29.08.1933–12.09.1982). [Архів ОНУ. 1982. Особові справи проф.-викл. складу. І.І. Погребняк (29.08.1933–12.09.1982)].
- Archive of the Odessa branch of the Institute of Biology of the Southern Seas*. 2000. Personal file of T.I. Eremenko (15.11.1976–21.11.2000). [Архів Одеського відділення Інституту біології південних морів. Особиста справа Т.І. Єременко (15.11.1976–21.11.2000)].
- Archives ONU*. 2004. Personal files of the teaching staff. M.O. Guslyakov (01.10.1973–29.12.2004). [Архів ОНУ. 2004. Особові справи проф.-викл. складу. М.О. Гусяков (01.10.1973–29.12.2004)].
- Borisova O.V., Gerasimiuk V.P., Kapustin D.O., Lilitska G.G., Petlovany O.A., Tsarenko P.M., Vynogradova O.M., Wasser S.P. 2014. *Algae of Ukraine: Diversity, Nomenclature*,

- Taxonomy, Ecology and Geography*. Vol. 4. Konigstein: Koeltz Sci. Book. 703 p.
- Eremenko T.I. 1967a. *Regularities in the distribution of species composition and biomass of macrophytes of the northwestern Black Sea*: PhD (Biol.) Abstract. Odessa. 290 p. [Еременко Т.И. 1967а. *Закономерности распределения видового состава и биомассы макрофитов северо-западной части Черного моря*: Автореф. дис. ... канд. биол. наук. Одесса. 290 с.].
- Eremenko T.I. 1967b. In: *Biology of the Northwest Black Sea*. Kyiv: Naukova Dumka. Pp. 126–146. [Еременко Т.И. 1967б. В кн.: *Биология северо-западной части Черного моря*. Киев: Наукова думка. С. 126–146].
- Gerasimyuk V.P. 1992. *Diatoms of benthos of Khadzhibeysky and Kuyalnitsky estuaries (northwestern Black Sea coast)*: PhD (Biol.) Abstract. Kyiv. 18 p. [Герасимюк В.П. 1992. *Діатомові водорості бентосу Хаджибейського та Куюльницького лиманів (північно-західне Причорномор'я)*: Автореф. дис. ... канд. біол. наук. Київ. 18 с.].
- Gerasimyuk V.P., Ennan A.A., Shihaleeva G.M. et al. 2020. *Encyclopedia of the Kuyalnitsky estuary*. Vol. 2. Odesa: Astroprint. 448 p. [Герасимюк В.П., Еннан А.А., Шихалеева Г.М. та ін. 2020. *Енциклопедія Куюльницького лиману*. Т. 2. Одеса: Астропринт. 448 с.].
- Guslyakov M.O. 2002. *Diatoms of benthos of the Black Sea and adjacent reservoirs*: Dr. Sci. (Biol.) Abstract. Kyiv. 36 p. [Гусяков М.О. 2002. *Діатомові водорості бентосу Чорного моря та суміжних водойм*: Автореф. дис. ... д-ра біол. наук. Київ. 36 с.].
- Guslyakov N.E., Nevrova E.L. 1998. In: *Black Sea Biological Diversity: Ukraine*. New York: Unit. Nat. Publ. Pp. 41–43; 199–215.
- Guslyakov N.E., Zakordonec O.A., Gerasimyuk V.P. 1992. *Atlas of diatom algae of the benthos of the northwestern part of the Black Sea and adjacent reservoirs*. Kyiv. Naukova Dumka. 112 p. [Гусяков Н.Е., Загордонец О.А., Герасимюк В.П. 1992. *Атлас диатомовых водорослей бентоса северо-западной части Черного моря и прилегающих водоемов*. Киев: Наукова думка. 112 с.].
- Guslyakov Mykola Omelyanovich: *biobibliogr. index*. 2005. Odesa: Astroprint. 32 p. [Гусяков Микола Омелянович: *біобібліогр. покажчик*. 2005. Одеса: Астропринт. 32 с.].
- Kalugina-Gutnik O.A. 1986. The contribution of I.I. Pogrebnyak in the development of marine algological research in Ukraine. *Ukr. Bot. J.* 43(1): 103–104. [Калугіна-Гутник О.А. 1986. Внесок І.І. Погребняка в розвиток морських альгологічних досліджень на Україні. *Укр. бот. журн.* 43(1): 103–104].
- Kobia Imam Abdu El'imam. 1970. *Morphological and chemotaxonomic study of Black Sea Cystosira*: PhD (Biol.) Abstract. Odessa. 335 p. [Кобиа Имам Абду Эльимам. 1970. *Морфологическое и хемотаксономическое изучение цистозеры Черного моря*: Автореф. дис. ... канд. биол. наук. Одесса. 335 с.].
- Kostylov E., Tkachenko F., Tretiak I. 2010. Establishment of “Zernov’s Phyllophora field”. Marine reserve: Protection and restoration of unique ecosystem. *Ocean & Coastal Manag.* 53(5–6): 203–208.
- Kovtun O.A. 2008. *Ecological and biological, morphological and taxonomic characteristics of phytobenthos of the Tiligul estuary*: PhD (Biol.) Abstract. Odessa. 230 p. [Ковтун О.А. *Эколого-биологическая, морфологическая и таксономическая характеристика фито-*

- бентоса Тилигульского лимана*: Автореф. дис. ... канд. биол. наук. Одесса. 230 с.].
- Kovtun O.A. 2012. *Phytoplankton of the Tiligul estuary (Black Sea, Ukraine)*. Saarbrücken, Deutschland: LAP Lambert Acad. Publ., AV Akadem. GmbH Co. KG. 360 p.
- Kostyushin V.A., Bagrikova N.A., Kostin S.Yu., Karpenko S.A., Maslov I.I., Tovpinets N.N., Demchenko V.A., Mitiaj I.S., Antonovsky A.G., Zagorodniaia Yu.A., Cherevko S.P., Kotenko T.I., Kotenko A.G., Chernichko R.N., Chernichko I.I., Andriushchenko Yu.A., Popenko V.M., Grinchenko A.B., Khomenko S.V., Fesenko H.V. 2005. *Irrigation agriculture and conservation of biodiversity in Dzhankoi District of the Autonomous Republic of Crimea*. Kyiv. 106 p.
- Krajnyuk E.S., Sarkina I.S. 2017. *Nauch. Zap. Prirod. Zap. «Mys Mart'yan»*. 8: 176–201. [Крайнюк Е.С., Саркина И.С. 2017. Памяти Маслова Ивана Игоревича (к 65-летию со дня рождения). *Науч. зап. природ. заповед. «Мыс Мартьян»*. 8: 176–201].
- Krakhmalnyi O.F., Terenko G.V. 2019. *Chimonodinium lomnickii* (Wołosz.) Craveiro et al. (*Dinoflagellata*) – Agent of Winter Water “Bloom” in the Odessa Bay (the Black Sea). *Hydrobiol. J.* 55(4): 55–62.
- Krakhmalnyi A.F., Okolodkov Y.B., Bryantseva Yu.V., Sergeeva A.V., Velikova V.N., Derezyuk N.V., Terenko G.V., Kostenko A.G., Krakhmalnyi M.A. 2018. Revision of the Dinoflagellate species composition of the Black Sea. *Algologia*. 28(4): 428–448. <https://doi.org/10.15407/alg28.04.428>
- Kucyn E.B., Tkachenko F.P. 2003. Amino acid composition and biological value of some Black Sea macrophytes. *Algologia*. 13(1): 34–43. [Куцын Е.Б., Ткаченко Ф.П. 2003. Аминокислотный состав и биологическая ценность некоторых черноморских водорослей-макрофитов. *Альгология*. 13(1): 34–43].
- Kucyn E.B., Tkachenko F.P. 2008. Influence of detergents on the intensity of photosynthesis of algae-macrophytes of the Black Sea. *Agrarnij Visnik Prichornomor'ya*. 46: 17–22. [Куцын Е.Б., Ткаченко Ф.П. 2008. Вплив детергентів на інтенсивність фотосинтезу водоростей-макрофітів Чорного моря. *Аграр. вісн. Причорномор'я*. 46: 17–22].
- Kucyn E.B., Tkachenko F.P. 2011. *Hydrobiol. J.* 47(2): 65–71. [Куцын Е.Б., Ткаченко Ф.П. 2011. Содержание липидов и их жирнокислотный состав у водорослей-макрофитов Черного моря. *Гидробиол. журн.* 47(2): 65–71].
- Kuznetsov V.O. 2007. In: *Ukrainian science at the turn of the millennium*. Issue 29. Kyiv: Naukova Dumka. Pp. 119–133].
- Kuznetsov V.O., Tkachenko F.P. 2020. Algological investigations at the Odessa University in 1930–1965. *Algologia*. 30(1): 94–108. [Кузнецов В.О., Ткаченко Ф.П. 2020. История альгологических исследований в Одесском университете в период 1930–1965 гг. *Альгология*. 30(1): 94–108. <https://doi.org/10.15407/alg30.01.094>
- Maslov I.I. 1985. *Bottom vegetation of the Southern coast of Crimea, its rational use and protection*: PhD (Biol.) Abstract. Kishinev. 22 p. [Маслов И.И. 1985. *Донная растительность Южного берега Крыма, ее рациональное использование и охрана*: Автореф. дис. ... канд. биол. наук. Кишинев. 22 с.].

- Maslov I.I. 2004. *Marine phytobenthos of the Crimean coast*: Dr. Sci. (Biol.) Abstract. Yalta. 31 p. [Маслов И.И. 2004. *Морской фитобентос Крымского побережья*: Автореф. дис. ... д-ра биол. наук. Ялта. 31 с.].
- Mitwalli Abdel'fattah Halifa. 1970. *Influence of water salinity on biological, physiological and biochemical features of brown alga Cystoseira barbata (Good. et Wood.) Ag. of the Gulf of Odessa, Black Sea*: PhD (Biol.) Abstract. Odessa. 217 p. [Митвалли Абдельфаттах Халіфа. 1970. *Влияние солености воды на биологические, физиологические и биохимические особенности бурой водоросли Cystoseira barbata (Good. et Wood.) Ag. Одесского залива Черного моря*: Автореф. дис. ... канд. биол. наук. Одесса. 217 с.].
- Nevrova E.L. 1992. *Composition, distribution and dynamics of benthic diatom algae in some areas of the Black Sea*: PhD (Biol.) Abstract. Sevastopol. 19 p. [Неврова Е.Л. 1992. *Состав, распределение и динамика развития донных диатомовых водорослей в некоторых районах Черного моря*: Автореф. дис. ... канд. биол. наук. Севастополь. 19 с.].
- Nevrova E.L., Petrov A.N. 2008. In: *Taxonomic diversity of diatoms of the Black Sea benthos*. Sevastopol. Pp. 60–84. [Неврова Е.Л., Петров А.Н. 2008. В кн.: *Таксономическое разнообразие диатомовых водорослей бентоса Чёрного моря*. Севастополь. С. 60–84].
- Nevrova E.L., Snigireva A.A., Petrov A.N., Kovaleva G.V. 2015. *Guidelines for the study of marine microphytobenthos and its application to environmental quality control*. Simferopol: Nizhnyaya Oreanda. 175 p. [Неврова Е.Л., Снигирева А.А., Петров А.Н., Ковалева Г.В. 2015. *Руководство по изучению морского микрофитобентоса и его применению для контроля качества среды*. Симферополь: Нижняя Ореанда. 175 с.].
- Nguyen Van Tien. 1988. *Morphology, biology and ecology of commercial algae in Vietnam*: PhD (Biol.) Abstract. Kishinev. 16 p. [Нгуен Ван Тиен. 1988. *Морфология, биология и экология промысловых водорослей Вьетнама*: Автореф. дис. ... канд. биол. наук. Кишинев. 16 с.].
- Ostrovchuk P.P. 1973. *Bottom vegetation of the Karkinit Gulf of the Black Sea*: PhD (Biol.) Abstract. Odessa. 199 p. [Островчук П.П. 1973. *Донная растительность Каркинитского залива Черного моря*: Автореф. дис. ... канд. биол. наук. Одесса. 199 с.].
- Pogrebnyak I.I. 1965. *Bottom vegetation of estuaries of the northwestern Black Sea coast and adjacent areas of the Black Sea*: Dr. Sci. (Biol.) Abstract. Odessa. 31 p. [Погребняк И.И. 1965. *Донная растительность лиманов северо-западного Причерноморья и сопредельных им акваторий Черного моря*: Автореф. дис. ... д-ра биол. наук. Одесса. 31 с.].
- Pogrebnyak I.I., Ostrovchuk P.P. 1972. *Ukr. Bot. J.* 29(3): 285–289. [Погребняк И.И., Островчук П.П. 1972. Вивчення донної рослинності Тарханкута. *Укр. бот. журн.* 29(3): 285–289].
- Professors of Odessa (Novorossiysk) University 2005: Biogr. slovník*. Vol. 2. Odesa: Astroprint. 512 p. [Професори Одеського (Новоросійського) університету 2005: Біогр. словник. Одеса: Астропринт. 512 с.].
- Red Book of Ukraine*. 2009. Ed. Ya.P. Didukh. Kyiv: Globalkonsalting. 900 p. [Червона книга України. 2009. Ред. Я.П. Дідух. Київ: Глобалконсалтинг. 900 с.].
- Sivtsov V.V. 1970a. *Nauch. Dokl. Vysshej Shkoly.* 6(78): 73–76. [Сивцов В.В. 1970а. Белковые компоненты некоторых красных водорослей Черного моря как таксономический признак. *Науч. докл. высш. школы.* 6(78): 73–76].

- Sivtsov V.V. 1970b. *Biochemical criteria in the systematics of red algae of the Black Sea*: Dr. Sci. (Biol.) Thesis. Odessa. 290 p. [Сивцов В.В. 1970б. *Биохимические критерии в систематике красных водорослей Черного моря*: Дис. ... канд. биол. наук. Одесса. 290 с.].
- Sivtsov V.V., Rutkovskij V.M. 1970. *Gidrobiol. J.* 6(1): 70–74. [Сивцов В.В., Рутковский В.М. 1970. Эколого-биохимические особенности популяций *Phyllophora nervosa* (C.D.) Grev. в северо-западной части Черного моря. *Гидробиол. журн.* 6(1): 70–74].
- Smintina V.A., Medinec V.I., Tkachenko F.P. 2008. *Snake Island. Coastal water ecosystem*. Odesa: ONU. 227 p. [Сминтина В.А., Медінець В.І., Ткаченко Ф.П. 2008. *Острів Зміїний. Екосистема прибережних вод*. Одеса: ОНУ. 227 с.].
- Snigirova A.O. 2015. *Peculiarities of phytopsamon group formation in the north-western part of the Black Sea*: PhD (Biol.) Abstract. Odesa. 20 p. [Снігір'єва А.О. 2015. *Особливості формування угруповання фітопсамону північно-західної частини Чорного моря*: Автореф. дис. ... канд. биол. наук. Одеса. 20 с.].
- Terenko G.V. 2004. *Current state of coastal phytoplankton of the northwestern Black Sea and the role of dinophyte algae in it*: PhD (Biol.) Abstract. Sevastopol. 18 p. [Теренько Г.В. 2004. *Современное состояние прибрежного фитопланктона северо-западной части Черного моря и роль в нем динофитовых водорослей*: Автореф. дис. ... канд. биол. наук. Севастополь. 18 с.].
- Terenko L., Terenko G. 2009. Dynamics of *Scrippsiella trochoidea* (Stein) Balech 1988 (*Dinophyceae*) blooms in Odessa Bay of the Black Sea (Ukraine). *J. Ocean. Hydrobiol. Stud.* 2: 107–112.
- Terenko L., Terenko G. 2012. Dominant *Pseudo-nitzschia* (*Bacillariophyta*) species in the Black Sea (Ukraine). *Bot. Lithuan.* 18(1): 27–34.
- Tkachenko F.P. 1981. *Cladophora's of the northwestern Black Sea and their importance in the biological assessment of water*: PhD (Biol.) Abstract. Kishinev. 23 p. [Ткаченко Ф.П. 1981. *Кладофоры северо-западной части Черного моря и их значение в биологической оценке воды*: Автореф. дис. ... канд. биол. наук. Кишинев. 23 с.].
- Tkachenko F.P. 2004. Species composition of macrophyte algae of the northwestern Black Sea. *Algologia.* 14(3): 277–293. [Ткаченко Ф.П. 2004. Видовой состав водоростей-макрофитов северо-западной части Черного моря. *Альгология.* 14(3): 277–293].
- Tkachenko F.P. 2007. *Macrophytobenthos of the north-western part of the Black Sea (flora, distribution, ecology, prospects of practical use)*: Dr. Sci. (Biol.) Abstract. Kyiv. 35 p. [Ткаченко Ф.П. 2007. *Макрофітобентос північно-західної частини Чорного моря (флора, розповсюдження, екологія, перспективи практичного використання)*: Автореф. дис. ... д-ра біол. наук. Київ. 35 с.].
- Tkachenko F.P. 2011. *Seaweeds-macrophytes of Ukraine (north-western part of the Black Sea)*. Odesa: Astroprint. 104 p. [Ткаченко Ф.П. 2011. *Морські водорості-макрофіти України (північно-західна частина Чорного моря)*. Одеса: Астропринт. 104 с.].
- Tkachenko F.P., Sardaryan K.B. 2017. *Algae of Tiligul Regional Landscape Park (checklist, distribution, ecology)*. Odesa: ONU. 110 p. [Ткаченко Ф.П., Сардарян К.Б. 2017. *Водорості Тилігульського регіонального ландшафтного парку (чек-лист, поширення, екологія)*. Одеса: ОНУ. 110 с.].

- To the memory of I.I. Maslov. 2016. *Algologia*. 27(1): 109–111. [Памяти И.И. Маслова. 2016. *Альгология*. 27(1): 109–111].
- Trass H.H. 1976. *Geobotany: History and Modern Trends of Development*. Leningrad: Nauka. 252 p. [Трасс Х.Х. 1976. *Геоботаника: История и современные тенденции развития*. Л.: Наука. 252 с.].
- Zambriborshch F.S., Chernyavskij A.V., Tkachenko F.P. et al. 1986. *The lagoons of the northwestern Black Sea coast, their life and economic importance*. Odessa. Dep. VINITI 19.09.86, N 2228-Uk86. Odessa. 136 p. [Замбриборщ Ф.С., Чернявский А.В., Ткаченко Ф.П. и др. 1986. *Лагуны северо-западного Причерноморья, их жизнь и хозяйственное значение*. Деп. в ВИНТИ 19.09.86, № 2228-Ук86. Одесса. 136 с.].

Підписав до друку П.М. Царенко

Kuznetsov V.O., Tkachenko F.P. 2021. **Algological investigations at Odessa University in 1965–2015. Formation school of Prof. I.I. Pogrebnyak**. *Algologia*. 31(3): 279–295

I.I. Mechnikov Odessa National University,
2 Dvoryanska Str., Odessa 65026, Ukraine

The modern period of development of algological researches at Odessa University is analyzed. It is noted that the creation of a scientific school under the leadership of prof. I.I. Pogrebnyak gave impetus to the renewed interest of the scientific community in the study of the algae of the Black Sea, its estuaries and some freshwater bodies of southern Ukraine. These studies covered benthic and planktonic groups of algae, as well as their individual systematic groups, including blue-green, diatomaceous, cryptophytic, dinophytic, green, red, and brown. Attention was paid to the possible practical use of algae in ecology, agriculture and medicine. I.I. Pogrebnyak's research was continued by his students, doctors of biological sciences Prof. Guslyakov M.O., Maslov I.I., Tkachenko F.P. and dozens of young scientists, already their students.

Key words : algae, history, algological researches, Odessa University